

- Traducere din limba germană -

Sărbătoarea Aradului

în zilele din

17 pâna în 28 august 1834,

Când cu ocazia intrării și a predării

Diplomei de Slobozire

semnate de către Majestatea Sa Apostolică Regală și Împărătească,
a preamiloștivului și mult iubitului Tată al Țării

FRANZ I.

ca fiind

Oraș Liber Regesc,

prin

Înalt Născutul Domn

Laurenz von Orczi de Orczy,

Conducător major al lăudabilului Comitat Arădean, numit ca și
Comisar regesc de însuși Majestatea Sa R. Î.

Emis la a 67-tea glorioasă festivitate
de naștere a Majestății R. Î. Ap. FRANZ I.

Dedicat

tuturor cetățenilor și locuitorilor acestui oraș
liber regesc, ca amintire, în anul 1835, de

J. W.

A R A D

tipărit la tipografia Joseph Beichel.

Cuvânt înainte

Către stimabilii locuitori ai acestui oraș liber regesc.

De aproape nouăzeci de ani strămoșii dumneavoastră au lucrat pentru fondarea bunăstării și a libertății lor; prin perseverență și fidelitate exemplare, pentru Casa Împărătească a Austriei, în toate zilele bune și grele, au dovedit că numai cuminenție, unitate și bunăcredință sunt primele virtuți care și în timpurile cele mai târzii sunt recunoscute - și aduc dobânzi! – Lucrul început de mult; timpul atât de așteptat, există - și se află acum în fața dumneavoastră. – Mii dintre concetățenii și conlocuitorii acestui bun oraș, nu au trăit aceste zile frumoase și acest timp îmbucurător; și acelor decedați le aparține încă amintirea acestei sarbători jubiliare, și gloria urmașilor.

Vouă, stimați cetățeni! care trăiți aceste festivități cu priviri îmbucurate și în bătăile ridicate ale inimii, Vouă! și urmașilor voștri le dedic această cârticică pentru amintirea veșnică.

Tatălui nostru preamios și adulat, Regelui Nostru, Binefăcătorului grijuliu pentru toate milioanele de supuși și al bunăstării acestora, al nostru FRANZ I., I-a fost rezervat de către providența dumnezeiască, să vă transmită verbal personal acele privilegii și libertăți pentru recunoașterea meritelor dumneavoastră pentru rege și patrie și să subscrie, ceea ce se bucura și alte orașe libere regești. –

Mulțumind se ridică deci inimile dumneavoastră pentru înalta bunăvoință regală și grație a monarhului nostru preamios, a sfătuitoților săi înțelepți, pentru Comisarul regesc numit de însuși Înălțimea sa, și toți cei din mijlocul lor, care, ca și reprezentanți, nu s-au speriat nici de griji, de osteniri ori obstacole pentru a duce la bun sfârșit cele începute.

Gândindu-ne la toate acestea, susțineți-i ca și binefăcătorii voștri. Nu vă împotriviți lor la emiterea unor emisiuni, norme și dispoziții, care vi s-ar părea dure, ele sunt elaborate cu cele mai bune scopuri finale pentru voi și pentru moștenitorii voștri. În concordanță cu privilegiile și libertățile acordate și după dorința bunului Tată al Țării, totul se va face înspre Binele vostru.

Așadar salutați și aclamați cu mine și cu toți locuitorii acestui oraș liber regesc: Slavă și binecuvântare! Celui mai bun dintre regi, Franz! și Ferdinand! Întregii lor ilustre Case, sfetnicilor lor înțelepți, înalt suspusului Comisar regesc și tuturor celor, care, ca și reprezentanții dumneavoastră, au făptuit și au lucrat pentru eliberarea acestui oraș liber regesc.

Festivitățile de duminică 17 august.

În 17 august, după amiază la ora 1, la granița de sud până la Bodrog a lăudabilului comitat al Aradului, i s-a trimis în cale o deputăție sub conducerea domnului judecător orășenesc Lazar v. Mihalovits în întâmpinarea înălțimii sale domnului comisar regesc Freiherr Laur. v. Orczy, pentru a le ura cuviincios bun venit înalt sus pușilor din partea orasului.

Această deputăție căreia i s-au alăturat numeroase căruțe și miliții cetățenești călare, l-au condus pe domnul comisar regesc până la granița orașului de acum liber regesc, unde a fost salutat de o a doua deputăție numeroasă al cărei purtător de cuvânt a fost domnul curator Andreas v. Boros, unde aceiași înalt sus puși au fost întâmpinați de către două banderii călare, compuse dinadins pentru acest scop și aceste festivități, din cetățeni și rezidenți.

Astfel, înalt sus pusul domn comisar regesc s-a deplasat cu cortegiul festiv prin Aradul Nou într-un car de gală tras de șase cai, condus de șase bărbați înveșmântați în negru după felul *Czicos*-ilor, care dețineau panglici în culorile orășenești legate de cai, iar sub avangarda șefului poștal R. Î. Jos. v. Graf cu două poștalioane trâmbițând printre breslele și asociațiile cetățenești alineate în coloane cu drapelele lor; unde și comunitatea israelită sub conducerea merituosului, respectabilului domn rabin șef Aaron Chorin, alineați în fața casei lor de rugăciune, și care l-au salutat cu o scurtă cuvântare onorantă pe înalt sus pusul domn comisar regesc, care a răspuns binevoitor acesteia, în fața unei nemăsurate mulțimi de cetățeni și populație aclamând, unde mai apoi s-a înființat sub mii de urale “Eljen”, “Vivat”, în cortul – capelă minunat împodobit, confecționat nou nouț de către Primărie special pentru această rară festivitate, înaintea căreia erau aliniată totalitatea companiilor cetățenești.

Înainte de intrare, înalt sus pusului comisar regesc i s-au oferit pe o perină de mătase frumos brodate două monezi aniversare, una din aur și cealaltă din argint, immortalizând această îmbucurătoare festivitate, împreună cu un poem în limba germană predate de către trei mici băieți și fete; mai apoi înalt sus pușii au pășit pe sub ghirlande împodobite cu bun gust, susținute de către flăcăi și fete înveșmântați în alb, înspre cort, unde înalt sus pusul comisar regesc a fost întâmpinat de către întreaga magistratură orășenească, salutat cuviincios de către domnul Primar Dom. Heim în numele întregii magistraturi și al tuturor cetățenilor, iar apoi bineprimit cu o cuvântare în limba maghiară.

Înalt sus pusul domn comisar regesc a răspuns acesteia cu puține cuvinte dar consistente și a anunțat totodată scopul trimiterii sale, ordonate de la Cel Mai Înalt Loc; apoi s-a cântat imnul popular “Gott erhalte Franz” – “Ține-l Doamne pe Franz” de către învățăceii Conservatorului Muzical înființat aici de către prieteni ai muzicii de mai bine de doi ani, după care domnul comisar regesc au urcat iarăși în carul de gală al dumnealui și sub prezența breslelor cetățenești și cu însoțirea celor două banderii călare precum și a tuturor companiilor cetățenești cât și a unei mulțimi populare compuse din toate clasele și din toate localitățile învecinate, apropiate și îndepărtate, au pornit spre Casa Comitatului, unde a fost apelat de trei salve de arme

Pe 26. August a fost ales apoi Domnul Jos. Stotz în funcția de Curator. Mai apoi, în această zi au fost aleși drept consilieri magistrați: domnii Dominik Heim, Lázár Mihalovits, Albert Franczely, Basil Petrovits, Fr. Scherfenéder, Georg Sekulits, Joh. Lukatsy, Paul Joanovics, Joh. Sergeul, Gab. Jankovics.

Pe 27 August după calendarul vechi era zi de sărbătoare, în care continuarea Restaurației Magistraților a trebuit să fie suspendată.

Pe 28. August s-au completat așadar toate funcțiile orășenești rămase neocupate, prin care s-a încheiat Restaurația Magistraților. Au fost aleși: ca Primar domnul Dom. Heim și ca judecător orășenesc domnul Lázár Mihalovits; ambii au mai ocupat aceste funcții anterior și și-au adjudecat merite deosebite ca și deputați, în eforturile de a elibera (de a dobândi statutul de oraș liber regesc - n.t.) acest oraș l.r.; ambii se bucură deopotrivă de întreaga încredere a concetățenilor dumnealor. În funcția de Căpitan orășenesc a fost ales domnul Johann Lukatsy. Drept urmare, înalt suspusul Domn Comisar regesc l-a numit pe notarul general în persoana domnului Theodor Serb., drept Hon. (Honoratius – n.t.) pe domnul Jos. Imre, drept Fiscal General pe domnul Johann Czutz și drept Exactor pe domnul Andr. Boros.

Acum, nou aleasa Magistratură (Corpul funcționarilor - n.t.), în frunte cu înalt suspusul Domn Comisar regesc, s-a deplasat la biserica orășenească, unde s-a susținut un solemn Te Deum. După aceasta, revenind la Primărie, s-a purces la ocuparea celorlalte funcții cu următorii domni aleși: Vice-Fiscal, Dem. Vlaskovics; Trezorier orășenesc, Ant. Fritsch; Controlor, Dem Alexits; Perceptor Casier, Const. Mihalovits; Contr. Bonav. Salay; Părintele Orfanilor, Johann Tengg; controlor, Jos. Orlovits; Vice-Trezorier și Econom, Ant. Lister; Medic Orășenesc, Joh. Kresztits; Chirurg Orășenesc, Joh. Vranovits; Administratorul Cărții Fondului Funciar, Anton Damian; Inginer, Joh. Herr; Inspector al Pietelor și Drumurilor, Paul Poppovics; Grefier și Expeditor, Lud. Kuhn; Arhivar, Pet. Sirb; Cancelarieri, Ant. Adamaschek și Lud. Gáspár; Accesiști, Fr. Neubauer și N. Glikoresky; Vicenotari Onorifici, Dem Blaskovits, Joh. Scharloth, Const. Bullay, Dem. Brasován; Vice-Fiscali, Jos. Klein, And. Stankovits, Jak. Szailer și Const. Alexandrovics; Medic Onorific, Sam. Landshut; Chirurg Onorific, Joh. Szebb; Locotenent Orășenesc, Em Pittner; Plutonier Orășenesc, Joh. Schwob.

Numele celor șazeci de domni cetățeni electori nou aleși

Jos. Stotz.
Seb. Tököly.
Sig. Edelspacher.
Jak. Salbek.
Math. Probst.
Abrah. Nicolits.
Fr. Neumann.
Dem. Marco.

Joh. Gruits.
Jos. Klein.
Peter Marcovits.
Georg Dratsay.
Georg Rimsky.
Jos. Auer.
Joh. Nicolits.
Fr. Lovasi.

And. Marcowits.
Joh. Baumann.
Dem. Tenetzky.
Georg Fruscha.
Jos. Gregor.
Georg Illits.
And. Urbany.
Peter Gruits.
Mich. Tomits.
Math. Haas.
Nic. Kimmelmann.
Tho. Kirovits.
Jos. Pachner.
Jos. Rek.
Georg Mijatovits.
Peter Klingenk.
Seb. Mihalovics.
Ali Barko.
Dem. Ajudan.
Fr. Maisstrovits.
Jac. Mischütz
Jos. Hofer.

Mich. Janity.
Got. Thoma.
Fr. Herman.
Alex. Popovits.
St. Markovits.
Láz. Szetsansky.
Georg Priegl.
Nic. Szim.
Fr. Bartsch.
Mar. Gyorgyovits.
Wen. Fischer.
Alex. Hideg.
Anas. Mischits.
Jac. Gruber.
Fr. Schweinzer.
Pét. Lukátsy.
Hein. Lindner.
Anton Scherfeneder.
Fr. Legrady.
Alex. Radivojovits.
Jos. Andreny.
Fr. Pleyer.

Astfel, s-a împlinit Restaurația lăudabilei Magistraturi a acestui Oraș Liber Regesc Aradul-Vechi. Mii de binecuvântări adresate Majestății Sale Reg. Împ. Apost. Celui mai milostiv al nostru Tată al Țării au deschis, însoțit și încheiat această festivitate, veșnic memorabilă în anele acestui oraș liber regesc. Totalitatea Companiilor Milițiilor Cetățenești, care au efectuat parada din fața Primăriei în timpul serviciului Te Deum, cât și la alegerea magistraților, au tras o salvă triplă de focuri la încheierea acestora, căreia i s-a replicat cu tunetul mortierelor, iar când după uzualele cuvântări de mulțumire, înalt suspusul Domn Comisar regesc au părăsit sala Primăriei, de la toți cei prezenți s-a ovaționat o furtunoasă urală de Vivat și Éljen, care cu siguranță că tuturora le-a răzbit din străfundul inimii. Încă o dată înalt suspusul Domn Comisar regesc a fost însoțit de către întreaga Magistratură orașenească și de către totalitatea cetățenilor în uniformă până la locuința sa din Casa Comitatului; unde încă o dată a fost trasă o triplă salvă de focuri din arme ușoare și din durde, în semn de recunoștință și înspre un sfârșit definitiv.

Numele totalității Companiilor Milițiilor Cetățenești în uniformă,
cât și a celor 2 Banderii formate din cetățeni și rezidenți, care au
fost alinate în jurul marelui cort-capelă din piață,
pe 17. și 21. August.

Bandiera Cetățenească călare.
Sub conducerea domnului Senator Joh. Lukacsy

Joh. Nikolits
And. Sztaukevits
Jac. Radovanovits.
Ko. Stankovits.
Dem. Stankovits.
Fr. Pleyer.
Joh. Ritter.
Georg Lázár.
Nic. Popovits.
Nic. Babits.
Sig. Schmit.
Joh. Tomits.
Joh. Antonovits.
Con. Bullie.
Nic. Gligoreszka.
Joh. Nagy.
Tho. Mihsits.

Math. Haas
Fr. Hermann
Peter Pitner.
Laz. Setsansky.
Mich. Perran.
Joh. Barts.
Joh. Mészáros.
Joh. Kontrolor.
Joh. Petrovits.
Georg Csoban.
Joh. Prodanovits.
Ferd. Schwob.
Paul Popovits.
Mih. Kigyssy.
Ant. Reák.
Trompetist:
Jos. Künzel.

Artileria Cetățenească (fondată 1809)
Sub comanda domnului locotenent major
Jos. Lippert

Contabil:
Hr. Jos. B. Daurer
Pirotehnist
Jos. Braumüller
Joh. Pfligler.
Caporali:
Jos. Schmit

Ant. Jachini.
Jac. Palzel.
Georg Lang
Joh. Illmann.
Fr. Gober
Fried. Siebig.
Ernest Fialovits

Fr. Lippert
Joh. Pfligl
Lau. Gaupert
Jos. Albrecht.
Tunari:
Math. Pongratz.
Math. Katona.
Math. Burda
Fr. Edlmuller.
Georg Braumuller.
Fr. Braumuller
And. Wittich.
Paul Ritt.
Leop. Walenda.
Joh. Rutiska.

Alois. Pfligler
Math. Katalini
Jos. Schlogl
Peter Nikolits.
Joh. Felgenhauer
Jac. Beer.
Steph. Millisch.
Alex. Rosenfeld.
Ant. Osz.
Fr. Scherfeneder
Joh. Benze.
Wilh. Zilbaner.
Joh Mihalovits.
2. tamburi

Corpul cetățenesc de vânători (fondat 1832)
sub comanda d-lui Căpitan Joh. Tengg

Locotenent major:

Jos. Andreniy.

Sublocotenent:

Ant Probst.

Hein Lindner.

Vânători majori:

Jos. Finster

Math. Titl.

Vânători inferiori:

Carl. Schee

Jos. Schmidt

Em Lukatsy.

Wenz. Bartl.

Jos. Kolleritz

Fr. Fok.

Joh Wischler.

Sam. Walko.

Fr. Pichler.

Jos. Dergan.

Jac. Klein

Vânători:

Steph. Baader.

Joh. Horwath.

Joh. Ritz

Math Stagl.

Jos. Hasenfratz

Alois Rek.

Jos. Edelmuller

Joh. Edelmuller.

Adam Grunwald.

Joh. Nagy.

Mich. Feld.

Fr. Kitka.

Tho. Fillinger.

Jos. Gelz.

Jos. Schafer.

Lorenz Wallinger

Lud. Schor.

Georg. Wail.

Jos. Abfall.

Joh. Grunwald.

Jos. Zabity.

Ul. Schneider.

Jos. Hess.

Georg. Szailer

Jos. Neusser.

Fr. Abian.
Geoh. Haberreger
Math. Frank.
Seb. Heilman.
Ig. Marcovitz.
Carl. Probst
Jos. Lillin.
Fr. Tones.
Ant. Hofman.
And. Abend.
Con. Stenger.
Ant. Gluck.
Georg. Plessel.
Wenzl. Felgenhauer
Carl. Kresz

Ul. Zandy.
Peter. Petrich.
Jos. Matovics.
Georg. Gregonovics.
Ant. Wagner.
And. Schalt.
Ant. Haidvogel.
Joh. Elsner
Nic. Lechuer.
Joh. Schor.
Georg. Borokly.
Fr. Blaskovits.
Joh. Eichner.
Trompetiști 10 oameni
Dulgheri 2 oameni.

Corpul cetățenesc cu coifuri (fondat 1796)

Căpitan interimar Nic. Kimmelman

Sub comanda domnului Locotenent major

Joseph Auer

Plutonieri:

Georg. Feiffer
Joh. Pekar.

Caporali:

Jos Wagner
Jos. Rek.
Karl. Maixner
Lorenz Marschal.
Jos. Wurmser
Math. Helf.
Fr. Wardelsteiner.
Paul Scemann.
Paul Loszer.
Fr. Vonka
Anton Faber.
Anton Humler.
Lor. Wurmbrant
Lor. Pichler
Ant. Hartl.
John Wilde

Joh. Schuly
Seb. Schwarz
Joh. Mosnay.
And. Comitsek
Leop. Amtman.
Ig. Premer.
Joh. Cchosar.
Joh. Schuller.
Em. Zagoratz.
Gab. Vegony.
Fr. Warady.
Ferd. Kllee.
Joh. Gross.
Carl. Neugebauer.
Fr. Czermak.
Phi. Tetesky.
Phi. Hess
Alois Gruber.
Ig. Czasy
Joh. Pitner.

Hein. Girland.
Mart. Benesch.
Con. Alles.

Jos. Luiger.
Tamburi 2 oameni

Corpul cetățenesc maghiar (fondat 1796)
Sub comanda domnului căpitan Fr.Legrady

Locotenent major

Math. Szetsei.

Sublocotenet

Joh. Bodnar

Plutonieri

Alex. Barko

Jos. Minich

Fr. Ajero

Jos. Szabo

Caporali

Lad. Mallar

Ant. Dorgovits

Paul Gruber

Ig. Karadi

Jos. Boja

Georg Henzel

Paul Dovoretzky

Jos. Kalinki

Joh. Szabo

Georg Jisler

Jos. Rozsa

Em. Babits

Step. Botka

Jac. Dobra

And. Sisos

Step. Matjok

Math. Bot

Step. Vig

Ant. Huszar

Jos. Szabo

Georg Vojnits

Mich. Szabo

Joh. Muzslai

Carl Mallar

Mich. Fulop

Jac. Gruber

And. Oross

Paul Szaszpap

Em. Horvath

Nic. Nemeth

Georg. Horvath

Step. Dongo

Nic. Molnar

Paul Kaltai

Joh. Rosza

Peter Popjak

Jos Papp

Lu. Gontzo

Ste. Stanischek

Jos. Nemeth

Joh. Gruber

Joh. Nagy

Joh. Komlosi

Step. Glumpko

Step. Balogh

7 bandisti, 1 trompetist

Corpul cetățenesc iliric (illyric)
(fondat 1796)

sub comanda d-lui căpitan
Georg Illits.

Căpitan secund:

Marc Georgievits

Locotenent major:

La. Deskalovits

Alex. Radivojeyits

Sublocotenenți:

Peter Marenkovits

Joh. Nikolits

Georg Gruits

Trant. Stojkovits

Plutonieri:

Paul Antonovits

Joh. Gyermek

Caporali:

Joh. Czefay

Peter Deheljan

Peter Vidulov

Nes. Szava

Georg Telesan

Peter Mundrutz

Max. Joanovits

Iwa. Wasilie

Georg Molnaar

And. Maygaros

Joh. Martolay

Paul Kowasevits

Dem. Antonvits

Aug. Szavits

Georg Kuzman

Joh. Stanulovits

Peter Jovanovits

Max. Dragrits

Nic. Kretz

Sim. Thomits

Dem. Kuzman

Elias Maris

Peter Felnakan

Mich. Zsiykovits

The. Maris

Peter Gligoreszku

Mih. Lapadat

Peter Csivan

Joh. Gobelo

Joh. Juhotz

Jos. Vekenti

Georg Ferko

Ger. Goron

Theo. Zsakan

Joh. Petrovits

Georg Moldovan

Al. Furtsak

Peter Argylan

6 bandisti 1 trompetist

Banderia rezidenților călare
sub comanda domnului perceptor – casier
Const. Mihalovits

Joh. Fogel

Jos. Jeorjan

Math Wasdian

Ant. Pittner

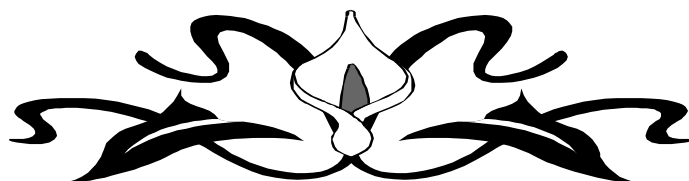
Fr. Michlbauer
Laz. Constantin
Ig. Pittner
Nic. Szutz
Chr. Kerestesy

Aug. Borsas
Tho. Mundjan
Georg. Duma
Seb. Kussmann

Cu 70 de soldati

Stindardul generos brodat cu aur a fost donat Banderiei cetățenești de către doamna Eustahia von Arschitz.

Bandieria cetățenească a fost onorată de asemenea de o stindardă frumoasă, bogat împodobită, din partea domnului Fr. Lovasi.

© Traducerea: Consiliul Local al Municipiului Arad, August 1999; Text austriac – 1834.
Michael Szellner, Consilier municipal, Forumul Democrat al Germanilor din Arad;
Monika Dumitrescu, Cercul cultural “Banat-JA” Arad